ПОЛІТИКА

"Суміш анархії, фрагментації та насильства". Як розпадатиметься Росія?

10 червня, 17.17 Этот материал также можно прочитать на русском

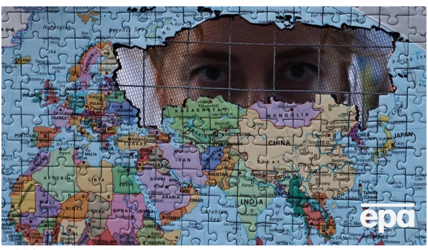
На місці РФ може утворитися до 20 країн
Фото: EPA

Потенційна поразка у війні проти України закінчиться розпадом Росії. Так звучить низка прогнозів, у яких наводять історичні передумови й імовірні сценарії переходу багатонаціональної РФ (по частинах) до складу інших країн і в самостійні держави. Більшість пов'язує розпад РФ із послабленням або падінням режиму нелегітимного президента Володимира Путіна. Про територіальні наслідки такого розвитку подій – у публікації "ГОРДОН".

Україна

РЕКЛАМА

Насамперед підсумком перемоги України буде фактичне повернення її територій: незаконно доданих до складу РФ унаслідок так званих референдумів Криму, а також Донецької та Луганської областей 2014 року. Інспіровані Кремлем "голосування" відбувалися в умовах окупації, і їх не визнає ніхто, крім нечисленних країн – сателітів Москви. Закінчення війни не на користь РФ поставить крапку й у формальному внесенні до її складу Херсонської та Запорізької областей, куди окупанти увійшли після початку повномасштабного вторгнення, але так їх повністю й не захопили.

Засновник видання "ГОРДОН" Дмитро Гордон улітку 2025 року висловлював думку, що результатом перемоги України стане зміна її Конституції для приєднання чотирьох прикордонних регіонів РФ – Курської, Бєлгородської і Брянської областей, а також Краснодарського краю – до України. За рік до цього сили оборони України увійшли в Курську область.

Президент України Володимир Зеленський згодом заявляв, що це був превентивний захід для гарантування безпеки Харкова й Сум. "Нам не потрібна їхня територія, нам не потрібні їхні землі, нам не потрібні їхні люди. Ми хочемо просто жити спокійно в себе вдома без війни", – вказав глава держави.

Японія і Китай

Розвал РФ може призвести до розв'язання двох територіальних спорів на її східних кордонах. Перший – із Японією за острови Ітуруп, Кунашир, Шикотан і архіпелаг Хабомаї, які 1945 року СРСР зайняв під час Другої світової війни. Мирного договору Москва й Токіо так і не уклали, а в Сан-Франциському мирному договорі 1951 року Японія відмовилася від прав на Курили, але не вказала, на чию користь. Хоча група островів зараз під фактичним контролем РФ, Японія офіційно називає їх своїми "північними територіями", які опинилися під незаконною окупацією.

"Я думаю, що Росія в тій чи іншій формі буде слабшати й занепадати. І в цих умовах обов'язково з'явиться шанс відвоювати "північні території", – заявляла в ефірі FNN представниця націонал-консерваторів, публіцистка Йосіко Сакураї.

Китай може скористатися послабленням Росії, щонайменше щоб повернути острів Тарабаров і частину острова Великий Уссурійський на річці Амур. За договорами XIX століття, кордон переважно було проведено по фарватеру річок, що у XX столітті призвело до прикордонних конфліктів. У 2004–2005 роках країни підписали угоду, розділивши спірні річкові території приблизно навпіл.

Під час візиту до ФРН голови КНР Сі Цзіньпіна 2014 року Ангела Меркель, яка обіймала посаду канцлера, подарувала йому "першу точну карту Китаю", складену в Німеччині 1735 року. За даними Die Welt, на ній як китайські позначені російський Далекий Схід, Тива, значна частина Сибіру й Південно-Китайське море.

Як може розділитися РФ

За оцінками історика й дослідника українського опору Григорія Рія, на місці колишньої Росії може з'явитися приблизно 20 країн, за прикладом того, як у 1917–1918 роках, коли розпад Російської імперії привів до повернення незалежності Україні, Фінляндії, державам Балтії й утворенню короткострокових проєктів – Кубанської та Сибірської республік. Atlantic Council (США) описує п'ять імовірних сценаріїв російського майбутнього, і найрадикальнішим із них є саме державна фрагментація.

Автори підкреслюють, що в колонізованих Москвою республіках – Чечні, Татарстані, Якутії й інших – спроби домогтися суверенітету вже робили на початку 1990-х років і всіх їх придушив відроджений імперіалізм. Але ці зусилля не зникли – вони всього лише приглушені, гадають аналітики.

"Країна, котра, як вважали, була об'єднана під твердою рукою Москви, раптово почне розколюватися й розпадатися, розриваючись за етнонаціональними лініями, – як й інші імперії до неї, опинившись між колонізатором і колонізованими. Хаос стрімко охопить країну, яка розпадається на суміш анархії, територіальної фрагментації та насильства, не залишаючи жодного регіону й жодної сім'ї, яких це б не торкнулося", – прогнозує експерт Atlantic Council Кейсі Мішель.

Принцип перший: етнонаціональний

Росія – багатонаціональна країна, де понад 190 народів живуть в умовах етнічної асиметрії влади. Саме етнонаціональний принцип є найбільш обговорюваною моделлю розпаду, вказує професор політології Рутгерського університету (США) Олександр Мотиль. У разі послаблення центру такі регіони, як Бурятія, Татарстан, Башкортостан, Дагестан, Чечня, Інгушетія й, імовірно, Якутія, можуть почати вимагати більшої автономії або незалежності – і це стане початком кінця, вважає один із провідних світових фахівців із розпаду імперій. Він порівнює ситуацію з подіями пізньорадянського періоду, коли дедалі слабший центр був втягнутий у боротьбу між елітами, а хаос, який наростав, підштовхнув неросійські республіки до відокремлення. Центральний уряд більше не міг гарантувати їхнє виживання й добробут, тому їм доводилося діяти самостійно, каже Мотиль.

Рій вважає Чечню потенційним спусковим гачком "ефекту доміно" в РФ – у чеченців є історія боротьби за визнання, а також велика і впливова діаспора. Татарстан, зі свого боку, є економічно самодостатнім регіоном, плюс 1992 року його жителі проголосували на референдумі за повний суверенітет як суб'єкта міжнародного права. Сьогодні в Татарстані триває активний рух за відродження національної ідентичності й мови. Окрім того, у регіоні є історична традиція об'єднання 1918 року тюркських і фіно-угорських народів Поволжя в державу Ідель-Урал, нагадує Atlantic Council.

Дагестан і Башкортостан дають про себе знати протестами й сепаратистськими настроями. У вересні 2024 року Кирило Буданов, який тоді очолював Головне управління розвідки Міноборони України, повідомив, що з перехоплених даних відомо про сепаратистські рухи в регіонах, де їх ніхто не очікував, зокрема про націоналістичний рух "Смоляндія" у Смоленській області.

Принцип другий: регіональний

Другий сценарій розпаду РФ передбачає бунт географічно віддалених і економічно виснажених регіонів. Сибір і Далекий Схід – це майже 13 млн км², основні ресурси яких перерозподіляють на користь Москви. В Atlantic Council зазначають, що якутське керівництво на початку 1990-х років дістало від Москви обіцянки самоврядування – від контролю над місцевими доходами до формування власної армії, – яких так і не було виконано. Саме в Якутії, на думку експертів, є ймовірним, наприклад, захоплення нафтогазової інфраструктури з вимогою повернути доходи місцевому населенню.

Імовірність регіонального розпаду посилює й економіка війни. Згідно з дослідженням Foreign Policy Research Institute (США), 2025 року державний борг Росії зріс приблизно на 21%, тобто більш ніж на €65 млрд, водночас більшість регіонів має бюджети з дефіцитом, на них – непропорційне навантаження щодо мобілізації, і тому вони є першими кандидатами на політичний бунт.

Принцип третій: постколоніальний

Саме його вважають найімовірнішим в експертній спільноті. "Російська Федерація де-факто є колоніальною імперією. Кожна колоніальна імперія рано чи пізно розпалася", – каже президент Пан'європейського руху Австрії Райнгард Клучек. Він закликає Європу не повторити помилки 1989–1991 років, коли від страху перед кривавим розпадом Захід тривалий час підтримував колишнього президента Сербії та Союзної Республіки Югославії у 1990-х роках Слободана Мілошевича, однак це однаково призвело до утворення кількох країн на Балканах, але ще й із кровопролиттям.

"Росія набагато більша за масштабами [ніж Югославія]. Ми не можемо бути зацікавлені у кривавій розв'язці. Але ми маємо бути готові, якщо вона відбудеться", – констатував Клучек.

Буданов прямо заявляв: "На території РФ мають виникнути кілька регіональних національних держав, кожна з яких піклуватиметься про добробут свого народу. Тоді Україна, Європа й увесь світ відчують себе в більшій безпеці". Atlantic Council проводить паралель з історією інших європейських імперій: у XX столітті окремі держави вийшли з-під метрополії Великобританії, Франції й Португалії. Той самий постімперський шлях має пройти Росія, вважають аналітики.

Ризики: ядерна зброя й гуманітарна катастрофа

В Atlantic Council підкреслюють: РФ залишається володарем, імовірно, найбільшого у світі ядерного арсеналу. І під час її розпаду хоча б часткового поділу, як це сталося за часів СРСР, не буде. Станом на сьогодні це головний аргумент, який наводять експерти проти "поспішного сприяння" дефрагментації російської держави за повного розуміння її історичної неминучості.

Кевор Осканян з Ексетерського університету (Великобританія) попереджає, що неконтрольована дезінтеграція російської держави також загрожує "неймовірною гуманітарною катастрофою" і ризиком повторення насильства й геноциду, як в Османській імперії чи колишній Югославії.

"В імперій, які падають, є схильність тиснути своєю вагою на менші народи, і прагнення домогтися розчленування РФ може призвести саме до такого наслідку... Коли чергові події змусять Москву зайнятися самоосмисленням, завданням Заходу і самих протверезілих росіян стане спрямувати цей процес у потрібне русло, до постімперського мислення, не підпалюючи водночас усієї Євразії. Невдача в Україні цілком може закласти основу для такого переосмислення російських претензій на винятковість та їхнього перетворення на щось більш відповідне реаліям постколоніальної епохи", – вважає він.

Автор
Тетяна Грузинська

Поділитися

розпад Росії прогноз Китай Японія війна Росії проти України ядерна зброя

Як читати "ГОРДОН" на тимчасово окупованих територіях Читати

РЕКЛАМА
САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я
Якщо з'явилися варикозні вени або синюшні вузли, застосуйте це
recreativ
Гроші впадуть з неба після того, як прочитаєш це

СВІЖІ БЛОГИ

Поперешнюк: Новий закон ударить по мільйонах. І ціни зростуть
10 червня, 10.45

Мокрик: Суспільство має постійно обмежувати владу, бо вона задушить
10 червня, 09.50

Княжицький: Нам є за що просити пробачення в поляків
9 червня, 19.31

Таран: Єврокомісія пропонує рішення, яке давно назріло
9 червня, 16.50

Бацман: Сім головних міфів, які Янукович розповідав про себе
9 червня, 16.15

Більше блогів

РЕКЛАМА

НАЙПОПУЛЯРНІШЕ

1 **Єдиний син, таємниця першого шлюбу й "каблук" – у другому. Що відомо про особисте життя Буданова**
14559

2 **Зеленський за кордоном несподівано показав культовий жест. Відео**
13128

3 **У Вірменії завершилося голосування на виборах. Яка явка і про що свідчать опитування**
12010

4 **Втеча з перестрілкою та роман із Голубою Королевою. Як живеться у Росії генпрокурору-втікачу Пшонці**
8881

5 Вишняков: Уперше за довгий час світ поставив правильне запитання
7914

НАЙПОПУЛЯРНІШЕ

РЕКЛАМА
recreativ
Гроші впадуть з неба після того, як прочитаєш це
Сукні, що роблять образ незабутнім

СВІЖІ НОВИНИ

Сьогодні, 19.00
Прихований розпад Росії, Путіна здадуть Європі, зустрічі із Зеленським не буде. Інтерв'ю Бацман із Дмитром Биковим. Відео

Сьогодні, 18.43
Поїздом, машиною, літаком? Як Абрамович потрапив в Україну. Відповідь МЗС

Сьогодні, 18.31
Україна невдало стартувала у волейбольній Лізі націй. Як минув перший матч

Сьогодні, 18.27
Космічні ціни, закриті кордони. Де й коли дивитися скандальний чемпіонат світу з футболу

Сьогодні, 18.15
Із Молдови замість Польщі. У МЗС України пояснили зміну звичного польотного маршруту Зеленського

Сьогодні, 18.00
Убивство Путіна, переворот у РФ, правда про Абрамовича. Інтерв'ю Гордона з російським тополігархом Чигиринським. Відео

Сьогодні, 17.56
Майже половина опитаних українців не готова долучитися до війська – дослідження

Сьогодні, 17.38
Своєчасні розрахунки з виробниками "зеленої" енергії є питанням енергетичної безпеки країни – профільна асоціація

Сьогодні, 17.34
Може суттєво змінити перебіг бойових дій. Опубліковано супутникові знімки ураженого Чонгарського мосту

Сьогодні, 17.17
"Суміш анархії, фрагментації та насильства". Як розпадатиметься Росія?

Більше новин

ПОПУЛЯРНЕ В БУЛЬВАРІ

1 **Єдиний син, таємниця першого шлюбу й "каблук" – у другому. Що відомо про особисте життя Буданова**
14559

2 **Зеленський за кордоном несподівано показав культовий жест. Відео**
13128

3 Обвішану брудними ганчірками Собчак знайшли понівеченою в українському саду. Фото
8753

4 Фальоса хвалився, що розбестив Ані Лорак у 13 років – шокуюча історія зрадниці
6085

5 Відома акторка офіційно розлучилася, а речі чоловіка викинула на смітник. Що сталося
5191

МАТЕРІАЛИ ЗА ТЕМОЮ

Штілерман: Справедливе завершення війни – це розпад Російської імперії
4 квітня, 11.00 ВІЙНА В УКРАЇНІ

"Розпад – не жарт". На китайському ресурсі з'явилася схема взяття під контроль 7 млн км² території РФ
19 грудня, 22.49 СВІТ

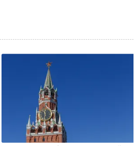
"Виграли б усі". У РНБО України розповіли про неминучий розпад Росії
12 січня, 14.24 СВІТ

БУЛЬВАР

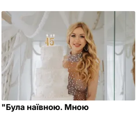
"Була наївною. Мною користувалися". Валевська вразила сповіддю і попередила, що більше не мовчатиме
10 червня, 17.29 БУЛЬВАР

Які ціни на хліб та гречку в Україні 10 червня після різкого злету долара
10 червня, 16.55 БУЛЬВАР

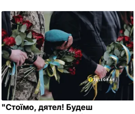
"Стоїмо, дятел! Будеш наступним". У Києві люди не вшанували воїна на щиті – їх присоромили. Відео
10 червня, 16.11 ВІЙНА В УКРАЇНІ

НОВИНИ
Війна в Україні
Політика
Гроші
Світ
Спорт
Культура
Техно
Спосіб життя
Надзвичайні події
Інфографіка
Цікаве

РОЗДІЛИ
Новини
Публікації та інтерв'ю
У гостях у Гордона
Блоги
Бульвар
LIVE
Ексклюзив
Фото
Відео
Опитування
YouTube-шоу
Спецпроєкти

МІСТО
Київ
Львів
Одеса
Донецьк
Харків
Дніпро
Маріуполь
Луганськ

СОЦМЕРЕЖІ
Дмитро Гордон
Гордон
Дмитро Гордон
Гордон
Дмитро Гордон
Гордон
Дмитро Гордон
Олеся Бацман
Дмитро Гордон
Flipboard
RSS
У гостях у Гордона
Дмитро Гордон
Олеся Бацман

Правила користування сайтом та використання матеріалів
Політика конфіденційності та захисту персональних даних
Договір приєднання про використання сайту інтернет-видання "ГОРДОН"

ІНФОРМАЦІЯ
Вакансії
Редакція
Реклама на сайті
Правова інформація
Як нас читати на тимчасово окупованих територіях

+380 (44) 207-13-01
+380 (44) 207-13-02
editor@gordonua.com
Повернутися нагору

© 2026. Всі права захищені Designed by Kiselev

Всі матеріали, які розміщені на цьому сайті з посиланням на агентство "Інтерфакс-Україна", не підлягають подальшому відтворенню та/або розповсюдженню в будь-якій формі, крім як з письмового дозволу.

Усі опубліковані фотоматеріали Depositphotos.ua не підлягають подальшому відтворенню та/або розповсюдженню в будь-якій формі без письмового дозволу компанії.

Матеріали, позначені піктограмами PR, "Інновація", "Думка", "Персона", "Актуально", "Вибори" та "Вплив", публікуються на правах реклами.

Комерційні матеріали можуть розміщуватися у розділі "Пресрелізи". У випадках суспільної значущості публікація в цьому розділі допускається і на безоплатній основі.

Вебсайт "Інтернет-видання "ГОРДОН", ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R40-05269

вул. Професора Підвисоцького, 6-В, м. Київ, Україна, 01103

Призначено для осіб, старших за 21 рік